

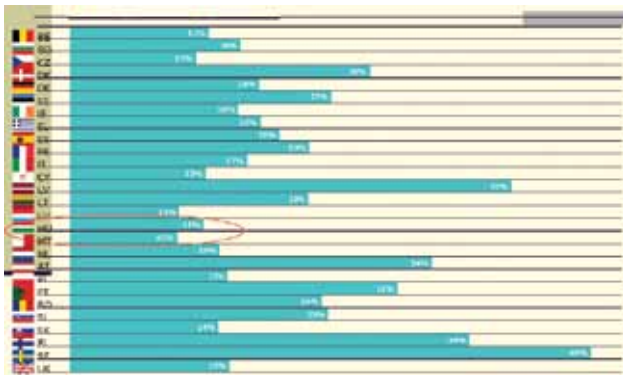
A megújulók alkalmazásának hazai kérdőjelei

A megújuló energiaforrásokkal és alkalmazásukkal kapcsolatos témakör részletes elemzése meghaladná cikkünk terjedelmét és kereteit. Ezért néhány markáns elemet kiragadva kívánjuk érzékeltetni a helyzetet, melyre vonatkozóan a Magyar Megújuló Energia Szövetség (MMESZ) elnöksége a közigazgatás legmagasabb szintjei számára többször adott információt – sajnos eredmény nélkül. Álláspontunk több eleme viszont a korábbi brüsszeli konzultációk alapján megjelent a 2008 decemberében az Európai Parlament által elfogadott regulációs dokumentumban.

Aktuális uniós előírások

A 2008 decemberében elfogadott dokumentum célul tűzte ki 2020-ig a 3x20 százalékos formulát. Ennek alapján az unió egészére 20 százalékos energiahatékonyság-növelést, 20 százalék üvegházhatású gáz kibocsátás-csökkentést és a megújulók részarányának 20 százalékra növelését írta elő azzal, hogy tagországok szerint differenciál, és lehetővé teszi a megújulók részarányának rugalmas kezelését az előírt mértéken belül.

Magyarországnak 13 százalékos arányt kell elérni megújuló forrásokkal 2020-ig. A rugalmasság abban nyilvánul meg, hogy a 13 százalékos részarányon belüli elsődleges energia hordozó mix összetételét ránk bízta. A célok végrehajtásának érdekében cselekvési tervet kell kidolgozni 2009-ben, majd az itt előírtakat legelőször a 2010-es adatok alapján kell monitorozni. Az EU 27 tagállamára előírt megújuló-mértékeket az 1. ábrán mutatjuk be.

1. ábra: az EU tagállamokra előírt, megújuló forrásból származó elsődleges energiahordozók mértéke 2020-ban. (Forrás: EU DG TREN)

A hazai támogatások egyes elemei

Előjáróban meg kell említeni, hogy a világszerte megfigyelhető támogatások számos, itt nem részletezett okra vezethetők vissza. Indokolja alkalmazásukat az úgynevezett externáliák figyelembevétele is. Egyre fontosabb a válság sújtotta világgazdaság mobilizálásában betöltött szerepük. Egyes becslések alapján a szakterület berendezésigénye EU szinten 2008-ban már mintegy 40 milliárd euro/év mértékű új ipari piacot generált, mintegy félmilliárd új európai munkahely létrejötte mellett. Ebben a kontextusban számos utalás történik a mezőgazdasági és ipari kereslet élénkítő hatásra, amely a válságból való kilábalás egyik eszköze. Hazánkat kivéve megfigyelhető, hogy minden uniós tagállam nem szűken vett energetikai kérdésként, hanem innovációt, ipari és mezőgazdasági termelést serkentő és munkahelyteremtő eszközként tekint az iparágra. A csökkenő banki kihelyezések külföldön legkevésbé ezt az ágazatot érintették. Hazánkban ez a felismerés sajnos még várat magára. Pedig a szakterület piacépes low-tech eszközöket is alkalmaz, és emiatt jó hatással van az egyébként alacsony munkaerő-piaci kereslettel rendelkező munkaerőszegmensre.

Emiatt is sajnálatos, hogy hazánkban a megújuló energiaforrások alkalmazása, az itt felhasznált támogatások szerkezete ellentmondásos. Megtalálható a lakosság által végzett energiahatékonyság-növelés és a megújuló forrásokkal működő lakossági berendezések éven belül is változó – egyébként ki nem használt – beruházási támogatása. Ennek mértéke a beruházási érték 30százalékára emelkedett, miközben a 2008-ban igénybe vehető összes támogatás nem érte el a hárommilliárd forintot. Érdemes megjegyezni, hogy a gázár költségvetési normatív támogatása 70 milliárd forint felett alakult. Ellentmondásos volt tavaly a gazdálkodó szervezetek számára elérhető ilyen célú pályázati támogatások és az energianövények termesztését szolgáló földalapú támogatás igénybevétele is. Megállapítható, hogy a támogatási konstrukciók esetében mesz-

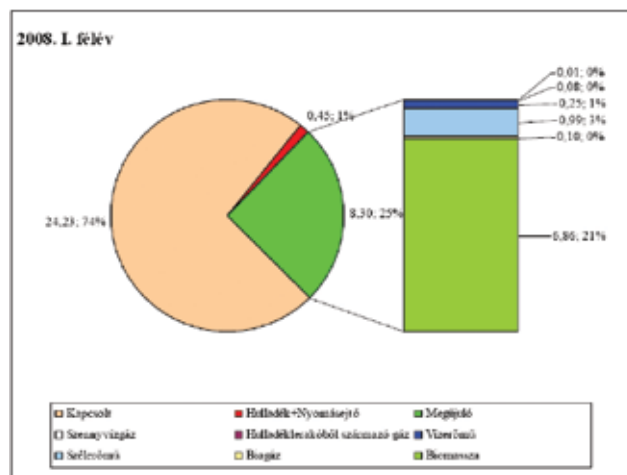
Balogh László

sze nem fogyott el a teljes összeg. Elgondolkodtató, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján a nem lakossági beruházási támogatások és a földalapú támogatások kihasználtsága alacsony, és utal a reguláció, így a beruházások engedélyezésének problémás elemeire. Úgy tűnik, az agrár- és környezetvédelmi közigazgatás és jogalkotás küzd az erősebb fél által uralt közjogi intézményeinkkel. Ez a hiányzó rendszerszemléletű megközelítés már sok gond forrása volt és maradt.

Volumenénél fogva is jelentős a villamosenergia-termelés támogatása, a világon mindenütt alkalmazott úgynevezett „feed-in” tarifák alkalmazása. Ezek a kedvezményes átvételi tarifák differenciálnak az energiaforrás, a termelés időintervalluma, a teljesítmény és más szempontok alapján. Általában támogatják az új piacra lépőket, és nem tartalmaznak diszkriminatív elemeket, emellett mind a megalkotásuk folyamata, mind pedig alkalmazásuk többnyire transzparens elemekre épül. Közös jellemzőjük a stabil, kiszámítható, hosszú távú beruházási környezet biztosítása.

Nálunk a helyzetet a 2. ábra alapján tudjuk bemutatni. Látható, hogy 2008 első felében a kapcsolt kis gázmotorok és a nagy kapcsolt (földgáz) turbinák összesen az úgynevezett KÁT támogatás 74 százalékát, míg a szenet gyakran tűzifával keverten együtt égető régi szenes, úgynevezett „biomassza” erőművek 21 százalék támogatást kaptak.

2. ábra: 2008-ban felhasznált villamosenergia-termelési támogatások szerkezete, az úgynevezett „KÁT” kassza

Sokan vitatják, hogy a régi, rossz hatásfokú szenes erőművek átállítása kevert szén-fa vagy fa égetésére szolgálja-e a kitűzött célokat, esetleg más érdek áll a háttérben. Szakmai körökben felvetődik a kapcsolt 50 megawatt feletti földgáz tüzelésű erőművek ilyen módon történő támogatása, illetve az, hogy a valóban megújuló forrásokat alkalmazó többi kiserőmű miért csak kb. ötszázalékos mértékben részesedik a teljes támogatási tortából. Eközben kormánykörökhöz közelálló, a hagyományos energetika számára is tanácsokat adó nagy nemzetközi konzulting cégek folyamatosan a megújulók túltámogatásáról kommunikálnak érthetetlen módon. Sőt, mindezt a háttérben álló befolyásos politikai köröktől is gyakran lehet hallani – igaz, nem nyilvánosan. Érdekes, hogy egyes régi erőművekre újabban még az úgynevezett „eredetigazolás” feladata sem hárul, ami pedig a többiek számára előírja a fűtőanyag eredetének jogszabály szerinti dokumentálását.

Mi lehet a megoldás, ami nálunk utópia?

A felvetett kérdésekben jórészt a válasz is benne van. Új, normatív és transzparens jogalkotás és jogalkalmazás, ezen belül az engedélyezés és a támogatási rendszerek felülvizsgálata, a megújulók támogatásának leválasztása a fosszilis tüzelésről, a rossz hatásfokú erőművek támogatásának jelentős mérséklése, és a rendszerszemléletű gazdaságfejlesztés világszerte alkalmazott elveinek alkalmazása. Ezt jól szolgálná a többiek által már felvetett megújuló energia törvény megalkotása és a közigazgatás integrálása, számos eljárás egyszerűsítése és megszüntetése, vagy ha ez nagy akadályokba ütközik, akkor a megújulóknak az egész társadalom érdekeivel harmonizáló érdekeinek közjogi artikulálására képes új, kicsi, de hatékony közigazgatási szervezet – például Megújuló Energia Hivatal – felállítása. Ez utóbbi intézmény képes lenne az egyablakos ügyintézés nemzetközileg bevált alkalmazására is. A Magyar Megújuló Energia Szövetség elnöksége korábban számos, külföldön jól bevált javaslatot küldött el a legmagasabb helyekre a megoldás érdekében.

Balogh László
elnök, Magyar Megújuló Energia Szövetség